

Ebre

L'apassionant història del brigadista George Watt

ANTON MONNER
Cronista de Gandesa

Crònica

Familiars d'aquest membre de les Brigades Internacionals han visitat els espais de la batalla de l'Ebre. Als Estats Units, una obra de teatre recupera la seua història amb les cartes a la seua esposa, i cançons de la Guerra Civil

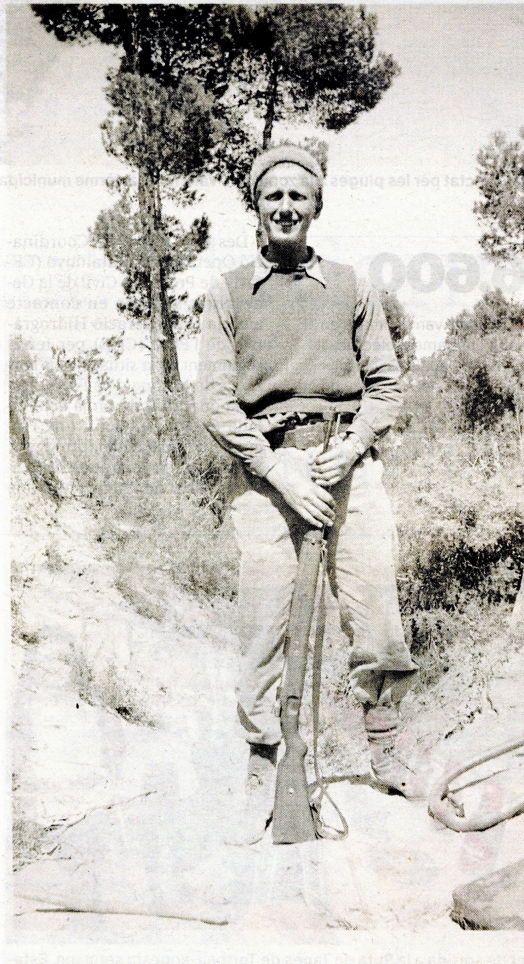
George Watt va ser un brigadista internacional comissari de la XV divisió comandada per Dave Doran, que en la seva retirada d'Aragó, va formar part de les tropes que pretenien ajudar a la defensa de Gandesa. Estat major de la Brigada estava emplaçat dalt de les Puntes dels Tossals, i observant el meravellós paisatge des d'Orta (Horta de Sant Joan), Puig Cavalier al davant, les serres de Pàndols, i Cavalls al sud-est, i a l'extrem del sol naixent la Serra del Montant, contemplaven com per la N-420 baixaven d'Alcanyís, files de tancs alemanys i italians, artilleria pesant, cavalleria i camions carregats de soldats.

Doran va mobilitzar la tropa per defensar la capital de la Terra Alta de la invasió de les forces franquistes. Aquell dia, 1 d'abril del 1938, els resistents republicans rebien foc franquista pels quatre costats. Gandesa estava rodejada i els franquistes havien ocupat Vilalba, La Pobla i Corbera. Estaven bloquejats.

Malgrat tot, per inexperiència, joventut, idealisme i valentia, aquells joves soldats sense armes pesants, i sense gaires recursos, enlitis per la ideologia, acudiren a ajudar als darrers resistents republicans. La majoria, joves que mai abans havien tingut un fusell a la mà, baixaren dels Tossals a morir si calia. Tenien fe i la fe mou muntanyes. La majoria hi deixaren la pell. Fou un gran error estratègic de Doran, el comandant en cap.

La majoria foren morts i dos grups foren capturats, tancats a l'edifici de la bàscula de Gandesa, morts de fam, assedegats, despulats i deixats només en calçotets, foren metrallats un grup de 25 d'ells, al Camí Fondo, antiga carretera de Vilalba, i un altre grup d'una trentena davant la granja de Botonet i l'Hort de Timbales. Foren metrallats un a un.

George Watt, situat al cim entre el Corral d'en Claret i el Mas de Vidal, se salvà de casualitat. La cavalleria franquista va atacar la Serra de les Puntes, per

El brigadista George Watt. FOTO: CEDIDA

la Bassa de Martí, entrant al Mas de Xalamera i va massacrar els brigadistes que defensaven el franc oriental. Tot seguit van atacar on estava situat George Watt i Dave Dovan. Els brigadistes van repel·lir la primera ofensiva però a la segona van haver de fugir, «campi qui pugui» de cara

Corbera per la carrerada de la partició de terme. Watt va córrer tant com va poder. Va haver d'abandonar la motxilla que li dificultava la fugida on hi portava les cartes de la seva Ruth, amagant-les davall d'una pedra. Poder fugir era la vida o la mort i malgrat el tresor que significa-

va per ell la correspondència de la seva esposa, va optar per la vida. Poques hores després, 183 brigadistes comandats pel canadenc Merriman, van ser atrapatats a la partició de Gandesa i Corbera encaixonats al terraplè davant la fàbrica de Cortiella. Varies metralladores disparaven sobre els brigadistes, situades al Tossal de la Ponça i al Tossal de la Coma d'en Rella. Molts d'ells allí quedaren morts. Merriman i un grup d'uns 60, foren encerclats i empresonats a una casa de Corbera, despulats totalment. El dia següent foren metrallats a l'Eral, a l'oest del Poble Vell. Un d'ells aconseguí fugir ferit i una ambulància franquista el va salvar. Va fingir que no podia parlar i va ser guarit pels nacionals.

Watt va fugir pels Gironesos de cara les Carrubes i amb cinc membres més de la Brigada Lincoln el dia següent, havent arribat al costat de Móra, van passar l'Ebre.

Quatre mesos més tard tornava a passar el riu a la contraofensiva republicana, coneguda per la Batalla de l'Ebre. Miraculosament es va tornar a salvar. Per ell, comunista convençut, sense cap instrucció militar, per convicció, jueu de procedència alemanya que en família parlaven el Yiddish, barreja d'hebreu i alemany, sentia necessitat de lluitar contra el nazisme juntament amb una colla d'amics que plegats viatjaren a Espanya a morir, si calia, a favor de la República. Malauradament, només ell va sobreviure del combat d'on era originari.

El seu fill, Dan Watt i la nora Molly, m'han comptat la història que la van recuperar quan l'any 2001, al Condado de New Hampshire, els fills dels Brigadistes que havien lluitat a Espanya, pretenien erigir un memorial per recordar-los. Les autoritats no van permetre el seu muntatge perquè la majoria tenien filiació comunista i estaven vigilats per les autoritats locals, malgrat que Watt havia servit com a tripulant d'un bombarder nord-americà que des d'Anglaterra bom-

bardeja Alemanya. Lavió va ser abatut a Bèlgica, i en caure en paracaigudes, Watt va ser auxiliat i amagat per unes famílies belgues. L'organització de salvament COMETA el va portar al sud de França i a la frontera espanyola, un vehicle oficial de l'ambaixada anglesa i el van portar a Madrid i amb avió va tornar als Estats Units.

Els fills dels brigadistes rebutjats per les autoritats locals es van organitzar com a grup per defensar la valentia i honorabilitat dels seus pares. L'esposa de Watt, disposava de les cartes d'ella i del seu espòs, escrites des del front, picants i amb un grau alt d'escenes d'amor. Les havia copiat íntegrament i van servir per recordar la història. El fill, Dan i l'esposa Molly, van recitar teatralment les cartes del

Comunista convençut, Watt era un jueu de procedència alemanya que parlava el Yiddish

pare dels esposos, musicades amb cançons de guerra que es cantaven al front. Van tenir una gran repercussió a USA i el Canadà, sobretot, entre les famílies de brigadistes. Formaren una associació, amb els descendents dels brigadistes, nomenada Arxiu de la Brigada Lincoln ALBA. Es representada a multitud de teatres en dues versions, una de tres quarts d'hora i l'altra d'hora i mitja.

ALBA ha recaptat diners suficients de l'obra teatral com per disposar d'un milenar de mestres d'escola americans per ensenyar als seus alumnes episodis de la Guerra Civil Espanyola. Actualment Antonio Serrano, i la seva parella d'Alan Warren que els acompanyen per Espanya, estan preparant una versió en llengua castellana que a bon segur serà representada al CEBE (Centre d'Estudis de la Batalla de l'Ebre), entre altres llocs que ho demanin.